

BUDAPESTI SZÉCHÉNYI
KÖNYVTÁR

44.

A Társaság

Vadász Miklós
1966

„Morgonyta fenn orozegna”

Vadász Miklós rajza

Holzer
cs. és kir. udvari és kamarai szállító
divatháza
Budapest, IV., Kossuth Lajos-u. 9.

JOGI VIZSGÁKRA
 (alapvizsgákra, szigorlatokra, államtudományi államvizsgákra), állam-
 számviteli államvizsgára, felelősséggel előkészítünk urakat, hölgyeket
 és vidékieket is. Vidékieknek speciális jegyzeteinket előre küldjük.
 (Államszámvitelre: példatár, állami könyvek gyűjteménye.) (Jegyzetkül-
 csönzés. Díjtalan felvilágosítás. Szontágh Donáth jogi szeminárium,
 Budapest, IV., Váci-u. 51. II. Személyes értekezés köznapokon d. u. 4-7-ig.

Old American
különlegességek egyszerű katalokban
Budapest, Belváros
IV., Egyetem-utca 3. sz.

Rácz Dániel
Női felöltők, angol kosztümök és alkalmi toirették,
blousok, pongyolák áruháza és műtermei
Sürgöncyim „Robériox” Budapest,
Telefon: 167-02. IV., Ligyó-utca 2.

A TÁRSASÁG
 hasábjaira hirdetések feladhatók a kiadóhivatalban,
 IV., Reáltanoda-utca 18.
 Telefon: József 25-11.

LOHR MÁRIA · KRONFUSZ
 Gyár és főüzlet: Budapest,
 VIII., Baross-utca
 85.
 Telefon József 2-37.
 Fiókok: II., Fő-utca
 27., IV., Eskü-ut 6,
 Kecskeméti-utca 14,
 VI., Andrássy-ut 16,
 VI., Teréz-körut 39,
 V., Harmincad-u. 4,
 VIII., József-körut 2.

A főváros első és legrégebb
 csipketisztító-, vegytisztító és
 kelmefestőgyári intézete ala-
 pítva 1867. évben

TÖRÖKÖK

Írta: DOBAY ISTVÁN
 A TÁRSASÁG KIADÁSA. ÁRA 5 KORONA
 Megrendelhető A TÁRSASÁG kiadóhivatalában,
 Budapest, IV., Reáltanoda-u. 18. sz.

Urmánczy Nándorné Szakácskönyve

ára kötve 5 korona.

::: Jövedelme a háboru árváié. :::

PÉTERFFY ERZSÉBET okleveles táncmesternő

IV., Váci-utca 5. (Türr István-u. sarok) táncintézetében
 október hó első napjaiban

új tánc- és torna-oktatás veszi kezdetét.

Gyermek és felnőtt csoportok. Magánóra a nap bármely szakában. — Beirat-
 kozás naponta délelőtt 9-től 1 óráig, délután 4-től 8 óráig.

LITTKÉ

Casino
 for England
 Cremant Rosé
 Sport

A Társaság

SZÉPIRODALMI ÉS KRITIKAI HETILAP

A PARK-KLUB, AZ URI-KLUB, A GOLF-KLUB, A MAGYAR UNIO-KLUB ÉS A POZSONYI URI-KLUB HIVATALOS LAPJA.

FŐSZERKESZTŐ: DOBAY ISTVÁN DR. – TÁRSSZERKESZTŐ: SZÉNÁSY SÁNDOR DR. EGYETEMI MAGÁNTANÁR.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: BUDAPEST, REÁLTANODA-Ú. 18. TELEFON: JÓZSEF 25-11.

Előfizetési árak: egy évre 28 kor., félévre 14 kor., negyedévre 7 kor. Egyes szám ára 60 fill.

IV. évf.
44-ik szám.

Budapest,
1917. november 4.

bárá Szurmay Sándor honvédelmi miniszter.

Moldován Béla rajza.

Lipót bajor herceg, a keleti front parancsnoka.

Reussing német festőművésznek A Társaság részére átengedett festménye.

A bagdadi bányász.

Írta Zilahy Lajos.

Regény.

(Vége.)

Szemes időközben beidézte a három szerb diákot és közölte velük, hogy helyes nyomon jártak, mert a a vőlegény valóban Csaplovits József, aki egy igen derék, becsületes uri ember. Az a mese, amit a török nábobról összebeszéltek, valószínűleg egy ártatlan tréfa volt a nagyságos asszony részéről.

A diákok sohasem tételezték fel Milcsiről, hogy ennyire komolytalan nő és elhatározták, hogy többé felé sem néznek a Jéry-családnak.

A rózsadombi villa lakói.

Csaplovits Jóska egy este, vacsora után, — kívárva a kedvező hangulatot, — kipakkolt az apjának, hogy meg akar házasodni.

— Meg vagy te örülve? — hördült fel az öreg és vérben forgó szemekkel nézett a fiára.

Meg volt ugyanis győződve róla, hogy a fia valami orfeumbeli meztlábás táncosnót akar feleségül venni. Más aligha telhetik ki egy ilyen kölyöktől.

Mikor aztán Jóska bejelentette, hogy Jéry Sarolta a jövődóbelije, az öreg Csaplovits kerekre meresztette a szeméit.

— Jéry Gáspárnak, a bankigazgatónak a leánya?

Jóska bólintott.

— De hisz annak most halt meg a vőlegénye! Az a török! Mi-féle leány lehet az, aki a vőlegényeket máról-holnapra cserélgeti?

— Édesapám nem ismeri az előzményeket. Én még a télen összeismerkedtem Saroltával a szenatéri jégpályán. Már akkor mindketten bevallottuk, hogy szerelmesek vagyunk egymásba és korcsolyázás közben kiterveztük a jövődót. Megesküdtünk az ivlámpa alatt, hogy az egymáséi leszünk. Ugy határoztunk, hogy a tavasszal megkérem a kezét. A tavasszal azonban közbejött ez a török milliárdos és én igazán nem kívánhattam, hogy Sarolta én miattam elszalassza ezt a világraszóló szerencsét. Mégegyszer utoljára találkoztunk, én magam tanácsoltam neki, hogy menjen férjhez a bagdadi nábobhoz, — aztán örökre elbucsúztunk. Sarolta szegény sirva borult a nyakamba, de én vigasztaltam, hogy ennek így kell lenni. Tudtam, hogy ezek után mellettem úgy sem lett volna boldog, — a szülei és a rokonai örökös szemrehányást tettek volna neki, hogy kiengedte kezéből ezt az istentől küldött szerencsét, de meg azt is tudom, hogyha én lettem volna a férje, később, ha csak egy hangosabb szót is szólok, ő maga is mindig az orrom alá dörzsölte volna a bagdadi bányászt. Most azonban minden megváltozott, Sarolta újra szabad. Tudnia kell édes-

apámnak, hogy ő sohasem szerette azt a törököt...

Az öreg másnap szalonkabátot öltött és elindult a Jóska fiával leánykérőbe az Attila-köruti ház felé.

A kapuban, mielőtt felmentek, a fia viselt dolgaira gondolva, mégegyszer megállott és felemelte vastag sétatbotját.

— Te Jóska, én széttöröm a hátadon ezt a botot, ha engem megint felültetsz!

— Csak jöjjön édesapám, tán csak nem gondolom ilyen alávalóságot?

Az öreg elgondolkozva ballagott fel a lépcsőn, látszott rajta, hogy azon töri a fejét, milyen orációt mondjon a nevezetes aktusnál.

Mikor már bent volt a szobában és Sarolta fülig pirulva, tüneményes szépségével, zavartan állott előtte, egy szót sem tudott szólni a nagy meghatottságtól, csak kitérte a két karját és elfojtott zokogással a mellére ölelte Saroltát.

*

Ősz van és a napfényes őszi napok talán még a tavasziaknál is szebbek Pesten. Az aranyló, barna Duna vize álmos zengéssel hömpölyög az óriás hidak magas bolthajtásai alatt. Az aranykék levegőben fél-

hold alaku szárnyaikat villogtatják a nagy hófehér sirályok. Ragyogó színű napernyők kifeszített selyemvitorlája uszik a déli verőfényben, — a budai nők tartják vidám sétájukat a vadgesztenyefák alatt.

Szembe velem különös társaság közeledik. Terebélyes cselédleány nyitott, fehér bölcstől, utána egy férfi és két nő lépeget. Egy idősebb, meg egy fiatalabb.

— Ez Csaplovits Jóska meg a felesége!

Husz lépésről az idősebb nőben Julie kisasszonyt ismerem fel.

Nagy üdvözléssel köszöntjük egymást, — nem győzők eléggé csodálkozni Saroltán, annyira megváltozott. Gyenge leányos keble megtelt és a szemében valami boldog asszonyi öntudat van. Szébb, mint valaha.

Kitakarják a bölcstől és bemutatják a legújabb Csaplovits-csemetét, aki idestova kéthónapos lesz.

A kis Mehmed egy piros kaucsuk-csörgőt szorongatott apró öklében, arasznyi lábaival dühösen rugkapált és közben olyan hangokat adott, mint a kis malac.

Sarolta a lelkemre kötötte, hogy látogassam meg őket, — a Rózsadombon laknak egy ötszobás villában. Azután elbucsuztunk.

Később megállottam és egy fa mellől hosszan, eltűnődve néztem utánuk.

A vadgesztenyefák alatt haladtak, a déli verőfény aranyzöld árnyékot szitált rájuk.

A vastag tót dajka olyan méltóságteljesen tolta előttük a hófehér bölcstől, mint az élet, az ifjuság és a boldogság diadalszekerét.

Vilmos Ágost porosz királyi herceg.

Reussing német festőművésznek A Társaság részére átengedett festménye.

HALOTTAM NAPJÁN.

I.

Sose imádkozzál!
Ne hívd fel az isten figyelmét magadra.
Jaj annak, kit ő lát. Lesujt rá haragja.

Aki nem akarja,
hogy az Isten bántsa: bujjék el előle;
még csak hirt se halljon sohase felőle.

Bujj el, ha boldog vagy,
Ne kérj tőle semmit.
Csak akikről nem tud,
a szenvedéseknek szöges korbácsából
csak azoknak nem jut...

II.

A hitványak, a rongyok, férgek,
mind itt nyüzsögnek, vigan élnek.
Sok szemét ember, mind ur itten.
De ő, koldusan ment el innen.

Csak őt, kire büszke lehettél
— Úram, hogy ilyent teremtettél —
csak őt kellett a földnek adni,
csak őt nem tudtad élve hagyni.

Mért tetted? Küldj sugárt az éjbe,
Hogy eshessem előtted térdre.
Ne kárhozzam el, oh Úram,
Világosítsd meg az utam...

III.

A jóságos álmok hazudnak:
holtakról, akarva nem tudnak.
Álmokban a holtak beszélnek,
Rég meghaltak s álomban élnek.

Hazudik a jóságos álom.
Elibénk hozza álomszárnyon
azt, kit a szívünk szeretett
s ki mindörökre elveszett.

A halottainkkal beszélünk;
az éltet újra velük éljük.
Oh édes, hazug álmodások,
ha tudnátok, rátok, hogy várok!

Ha tudnátok: elaltatnátok.
Nappal bitóján nem hagynátok.
Örök álomba ringatnátok,
hogy ott lehetnék én is nála,
Ki érkezésem várja, várja...

VÉRTESY GYULA.

Alapítva 1862.

GUENDET CONSTANT

svájci órás

Budapest, IV., Kigyó-tér 5. szám.

Az órás szakmát felölelő összes zseb-,
nipp-, fali- stb. órák raktára. :: ::

KARCSATTÓRÁK. JAVÍTÁSOK. KATONAÓRÁK.

Bölcs Kapor.

Irta Herczeg Ferenc.

Kapor Pál uram judex curiae lett, ha jól tudom, Dobzse László idejében, anélkül, hogy valaha észjogot avagy perrendtartást magolt volna. Mikor a csákvári portyázás után bevonult Buda várába, hogy elfoglalja új hivatalát, a csatlósai előtte vitték a hivatalos kvalifikációját igazoló bizonyítványokat, dárda hegyére tűzött pogányfejek alakjában.

Abban az időben a Kapor urak egyáltalában igen érdemes férfiak voltak és az uradalmaik terjedelme, valamint a címeik hangzása után ítélve, tetemes számú pogány és keresztény koponyák lenyiszálásával szolgálták a közjólétet.

Később, midőn a haladó kor az ország oszlopos embereitől egyéb tudományos kvalifikációkat is követelt, a Kapor urak csillaga halványulni kezdett. Jó ideig még a vármegyei restaurációkon szerepeltek. Mikor ott is békésebb időszak köszöntött be, a történetírás műzsája egyáltalában nem érezte többé szükségét annak, hogy megemlékezék a Kaporokról.

Néhai Kapor Mátyás, akinek kortársai a Hebe-hurgya Kapor nevet adták, már csak két dologról volt nevezetes: elsőben is ő volt a fölvidék leghanyagabb gazdája, másodsor meg azzal beszélgetett magáról, hogy egy kocsisát egy izben félholtra verte.

Mátyás fia, Ákos, a család mostani feje, csodálattalossá már zsöngé korában korlátolt eszű ifju hírében állott. Pedig kitünt, később, hogy ez alaptalan ráfogás, hogy ne mondjam, rágalom. Hadvezér, nagy

Below tábornok, az olaszok elleni offenzívánk egyik vezére.
Reussing német festőművésznek A Társaság részére átengedett festménye.

államférfi nem lett ugyan belőle, de új fényt kölcsönzött a Kapor névnek és majd annyi vagyont szerzett a családnak, mint amennyit Pál judexnek sikerült összeharócsolnia.

Ilyen érdemeire való tekintettel én, mint a Kapor család krónikairója, fölhatalmazva érzem magamat arra, hogy Ákosnak a bölcs Kapor nevet adományozzam.

*

Bölcs Kaport, a törökverő Pál judex dédunokáját és a kocsiszt elverő Mátyás édes fiát, alkonyatkor egyszer a kertje végében találjuk, egy lombos kerítésen átnyuló csinos női kezecskét csókolgatva. A kezecske tulajdonosnője, Kovács Rózsika kisasszony, a tisztartóilak udvarán állott és halk hangon beszélgetett Ákos urral.

— Ha maga nagyon kedves akarna lenni, Rózsika — kezdte megint Ákos.

— Hát nem vagyok az? — évődött vele Rózsika.

— Oh igen, de még kedvesebb is lehetne, ha átjönne hozzám a parkba. Itt szépen sétálgatva beszélgethetnénk...

— Jézusom! Hová gondol? — válaszolt Rózsika, mérsékelt megbotránkozás hangján.

Később azonban széthuzta a bokor ágait és rózsás arcával közeledett Ákos ur felé.

— Ha éppen mondani akar valamit, — szolt zavart mosollyal, — azt így is megmondhatja...

Ákos ur azonban makacsul rázta a fejét.

— Nem, nem! Odaát folyton járnak-kelnek a cselédek, a gazdasszony meg leselkedik utánuk... Itt senki sincs, csak egy csomó szentjános-bogár.

— Édes Istenem, csak nem mászhatom át a kerítésen? — töprenkedett Rózsika.

— Átmászni? Ki beszél átmászásról? A kuglizónál van egy keskeny rés, ott át lehet jönni...

— Soha! — mondta Rózsika határozottan, miközben kiszabadította ujjait Ákos kezéből.

— De Rózsika! — könyörgött Ákos.

— Nem!

Most már nem látták egymást a bokrok miatt. Mind a ketten némán és élesen fülelve állottak egy helyben, aztán lassan, nesztelen lépésekkel, párhuzamosan haladva, indultak előre. A kuglizónál megállott Ákos, erősen dobogó szívvel. Rózsika is megállott odaát, nem kevésbé dobogó szívvel. Öt perc is eltelt így. Aztán halkan megzörrent a bokor, ágai lassan kétfelé váltak és Rózsika, mintha ellenállhatatlan erő vonzaná, besiklott a parkba, mint a fülemüle a csapdába.

— Itt vagyok, — mondta. — Mit akar mondani.

Megjegyzem, hogy Rózsika — még pedig nemcsak esti világitásnál tekintve — ha nem is szép, de föltétlenül csinos leány volt. Alacsony, formás, kedves, mint a kéthetes fűrj.

Kluck vezérezredes.

Reussing német festőművésznek A Társaság részére átengedett festménye.

*

Nincs kizárva ugyan, hogy olvasóim a szünetet, amellyel itt félbeszakítottam a történetemet, arra fogják használni, hogy elhamarkodottan pálcát törjenek hősnőm fölé, mindazáltal el kell most mondanom, hogy ki volt tulajdonképpen Kovács Rózsika kisasszony.

Unokája volt, egyetlen rokona és örököse, ennél fogva szemefénye az öreg Kovács Antalnak, Kaporék régi tisztartójának.

Ki volt Kovács Antal? Ötven esztendővel ezelőtt vetődött erre a vidékre, mint nagyon sovány, igen szerény és nagy alkalmazkodó képességgel megáldott ifju. Az öreg Kapor ur, Ákos nagyatyja, szolgálatába fogadta Kovácsot, mint titkárát, óriás pipagyűjteményének gondozóját, jószágának ispánját, rábizván egyszer-smind fiának nevelését, a deák nyelvben és a táncban való magasabb kiképzését is.

Kovács Antal kitűnő buzgalommal tett eleget a ráruházott sokoldalú hivatalnak. Mikor az öreg Kapor ur jobb létre szenderült, Kapor Mátyás, aki tisztán az agarászatnak és lovak idomításának szentelte életét, Kovács Antalra bízta egész gazdaságának vezetését. És mivel kitént, hogy a boldogult Kapor soha egy krajcár bért nem fizetett Kovácsnak, a nagylelkű örökös odaajándékozta tisztartójának egyik majorját »régebbi érdemei elismerésül és buzdításul a jövőre nézve.«

Meg kell itt jegyeznem, hogy Kovács ur akkor már nem volt sem sovány, sem tulságosan szerény avagy alkalmazkodó. Hizásnak indult, amellet hangos szavu,

Pfeifer Ferdinánd-féle könyvkereskedésben

minden könyv kapható s minden folyóíratra elő lehet fizetni.

(Zeidler Testvérek)

Alapítási év 1841. Budapest, IV., Kossuth Lajos-utca 7. sz.

házsártos ember lett belőle. A gazdaság ügyeit önállóan intézte és beavatkozást még Mátyás ur részéről sem tűrt el.

— Goromba paraszt az öreg, — szokta mondani Mátyás ur, — de azért talpig becsületes ember.

(Cato óta minden goromba embert klasszikus jellemnek tartanak.)

A felvidéken akkoriban egy különös természeti tűnemény következett be: a Kaporék birtokán minden esztendőben rossz termés volt, a tisztartó kis földje pedig csak úgy öntötte a buzát-kukoricát. Ha jégeső kerekedett a határban, az biztosan tönkretette az uralg aratását, de megkímélte a Kovács-majort.

A megyei urak megegyeztek abban, hogy a tisztartó irgalmatlanul lopja urát. Nem is lopja, hanem elpusztítja, fölfalja szőröstül-bőröstül. Mátyás ur nem szerette az ilyen beszédet. Mire való az? Hogy elcsapja udvaráról Kovácsot? A tisztartó annyi készpénzkölcsönt adott neki már, olyan komplikált elszámolási viszony volt közöttük, hogy a leszámolás talán a Kapor elcsapatásával érhetett volna véget. Jobb az ilyet meg se bolygatni!

Mátyás ur halála után Ákos fia némi érdeklődést mutatott vagyoni ügyeinek állapota iránt. El is ment a telekkönyvbe — de aztán szédülő fővel támolgott ki a hivatalból. Meggyőződött róla, hogy nincs már egy talpalatnyi földje, amelyre Kovács be nem kebelezte volna követelését. Az öreg fogva tartotta polip-karjaival; nem mozdulhatott, nem menekülhetett, kegyelemre meg kellett magát adnia.

A fiatal földesur és az öreg tisztartó között akkor már igen különös viszony fejlődött. Kovács láthatólag mélységesen megvetette Ákos urat, akit élehetetlen naplopónak tartott.

Sőt gyűlölte is, olyan ösztönszerű gyűlölettel, aminőt a vadász a róka ellen, a róka a kakas ellen, a kakas pedig a cserebogár ellen érez.

— Mennyi pénzembe van az a kölyök! — fakadt ki néha az öreg. — Persze, ő pesti szabónál dolgozott és török dohányt szí!

Kovács ur már akkor nagytekintélyű ember volt a vármegyében, míg Kapor Ákossal senki sem törődött. A tulajdon cselédei is csak lézengve teljesítették a parancsait és ha be akart fogatni, először a tisztartótól kellett kikérni a lovakat.

Végre elérkezett az időpont, amikor Kovács ur elhatározta, hogy végezni fog Ákos urral.

— A kölyök annyi pénzzel tartozik már, hogy sohasem fogja megadni. Ott ül a kastélyban, földesurnak nevezeti magát, pedig semmije sincsen. Ideje, hogy véget vessek ennek a komédiának.

És véget vetett a komédiának: a Kapor-birtok kastélyostul dobra került. Talán mondanom sem kell, hogy maga Kovács vett meg mindent.

Ákos ur csodálatos megadással fogadta a hirt, hogy beteljesült a végzete. Kovács rögtön az árverés után bekocsizott a városba, hogy eleget tegyen bizo-

nyos törvényes követelményeknek, Ákos ur pedig alkonyatkor lement a kertbe. Igen — a kertbe!

*

A hold már fölbukkant a hosszú fasor végén, a bokrok között ezer tücsök cirpelt. Rózsika és Kapor Ákos lassu léptekkel sétáltak az öreg fák alatt.

— Szeret? — kérdezte Kapor Ákos, nem tudom, hogy hányadszor.

Rózsika ekkor hirtelen megállott és megragadta Ákos karját. Meglepő erő volt a kis kezében.

— Hogy szeretem-e? — kérdezte a fölindulástól tompa hangon. — Hogy szeretem-e? Az édes anyám emlékére esküszöm, hogy belelőm magamat a vízbe, ha maga nem vesz feleségül, Ákos.

— Isten meghallotta esküjét! — szólt Ákos ur ünnepiesen.

Aztán kevésbé ünnepiesen megcsókolta a leányt és a fejük fölött elvillanó szentjánosbogarak nem is sejtették, hogy Kapor Ákos ezzel a csókkal visszakebelezte a nevére a Kapor-kastélyt a hozzá tartozó uradalommal együtt.

Mikor Kovács Antal ur másnap megjött a városból, szokatlan jó kedvében volt.

— Hol a kis macska? — kérdezte.

A kis macska — ez volt a Rózsika becéző neve — előbujt valahonnan.

— Hé, kisasszony, nagy ujságot mondok! Behurcolkodunk a kastélyba — az ördög fog ilyen putriban lakni! A kisasszony aztán férjhez megy. A kisasszony jó párti, a vármegye legjobb pártija. Ha felfordul az öreg Kovács, lesz a kisasszonynak egy kastélya, kétezer hold földje, meg valami kis pénze is... A kisasszony válogathat a grófok, bárók és egyéb naplopók között.

A kis macska semmit sem értett az egészből, de azért mégis azt mondta: Már választottam, nagyapó.

— Ördögöt?

— Ákoshoz megyek! Igen, senki máshoz!

*

Az öreg urat a négy rákövetkező nap négyféle lelki állapotban találta. Első nap tombolt. Második nap fenyegetődött. Ákos urat meg akarta ölni, Rózsikát pedig ki akarta tagadni. Harmadik nap gunyolódott, maró szatirával bántalmazva Rózsikát, Ákost, önmagát és az egész világot. E napon egyáltalában nem lehetett vele komolyan beszélni. Negyedik nap aztán gondolkozni kezdett.

— Jól van, a zsák megtalálta a foltját, Rózsikát hozzá fogom adni Kapor Ákoshoz... A fiatalok a kastélyban fognak lakni, én pedig itt maradok a tisztartói házban, ha felfordulok, Ákosékra száll mindenem, a kastély, az adósságmentes birtok. De hát akkor miért fáradtam én álló ötven esztendeig?

CAPHOCAL

a legjobb
TÁP-
SZER

kicsinek, nagynak, egészségesnek, betegnek.

Hohenlohe Schillingsfürst Gottfriedné hercegné.

Vadász Miklós rajza.

A Társaság

Augusztai főhercegasszony, akit a béke idején csak a fenség pompázó megjelenésében láthatott a hódoló magyarság, a megpróbáltatás, a gyász nehéz éveiben egész nagy emberi voltában magasodott föl közöttünk. Amíg a legmagyarabb főherceg a harctér veszedelméből és szenvedéseiből vette ki a maga részét legendásan hősi módon, a hitves idehaza a magyar nő önfeláldozásának, áldozatkészségének adta ragyogó példáját. Elöl járt a sebesültek gondozásában, éjjel-nappal csak vöröskeresztes nővéri kötelességének élt és megindította és vezette a háborús jótekonyságot, amely az ő nevével indult a bánat és nyomor enyhítésére. Fenséges férjével együtt ő teremtette meg a doberdói hősök özvegyeinek és árváinak alapját. Az Országos Kaszinóban rendezendő Őszi Est és vasárnapi teák jövedelme részben ezt az alapot fogja gazdagítani, amit a fenséges

asszony azzal köszönt meg, hogy legmagasabb védnökségüket kegyelmesen elfogadta s megjelenését kilátásba helyezte. A magyar társaság hódoló hálája és ragaszkodása fogja őt köszönteni ezeken a napokon is.

Szurmay Sándor báró honvédelmi miniszter a magyar honvéd dicsőségének, vitézségének, diadalainak megtettesítője. Nagyszerű hadvezéri tetteit a király legutóbb a Mária Terézia-rend adományozásával jutalmazta, a nemzet ajkán pedig meghatottsággal és szeretettel reszket a neve, amelyet a magyar történelem arany lapjára vésett e nagy idő. Az uzsoki hős, aki a Kárpátok szikláiról verte vissza a reánk rohanó orosz tömegek vad rohamát, ma a magyar honvédelem óriás közigazgatását intézi erős és biztos kézzel. Az ő nevével létesült a Surmay honvéd-alap, amelyet a magyar társadalom bőkezű lelkesedése rövid idő alatt milliókra emelt. Az Őszi Est és vasárnapi teák jövedelmének másik része ennek az alapnak céljait szolgálja.

Mai számunk címlapjain közöljük az ő arcképüket. A főherceg asszony képét Vadász Miklós biztos tehetségű keze rajzolta, a honvédelmi miniszter képe *Moldován Béla* pompás műve.

*

Király-Szám. A Karszt sziklái közül Itália síkjára zudult a magyar seregek ellenállhatatlan ereje. Az ősi virtus újra csodákat művel és a háromszínű lobogó fiait az ifjú király vezeti az új dicsőségre. IV. Károly fenkölt homlokán friss babér büszkélkedik és mire betelik egy éve, hogy Szent István koronája illette, hiszszük, végkép legyőzte hitszegő ellenét nemzet és király. Ennek a diadalmas évnek és a koronázás első évfordulójának emlékére adjuk olvasóinknak karácsonyi ajándékkul *A Társaság király-számát*, melynek munkatársai a politikai és egyházi élet kitünőségei és az irodalom jelesei lesznek s melynek élén az uralkodóház több tagja fog a királyról emléksorokat írni. Egyelőre csak ennyit; a részletekről legközelebb.

Kaszinó-teák.

Hálás örömmel fogadják társaságszerte a kaszinó-esték hírét. — Szegény kis leányainknak mégis lesz valami szórakozásuk a szomorú, hosszú ősz alatt — mondják a mamák. — Nagyszerű — írják a front-ról a novemberi szabadságoltak, — érdemes haza jönnünk, nem szorulunk orpheum- és szállodai életre, járhatunk társaságba is, ha Pestre kerülünk.

— Nagyön helyes — jegyzik meg végül a kényelmes kaszinói öreg urak — mulasson, jótékonykodjék a fiatalság, csak ne ami rovásunkra, a földszinti helyiségekről szívesen lemondunk, akár tizenkét teára is. A fő, hogy kényelmünkben ki ne zavarjanak, egy Őszi estére még hagyján . . .

Közbe pedig folynak az előkészületek. A vasárnapi teákon mindenki ott akar lenni, igazi nagyvárosi képet fog nyújtani a szép sárga terem s a kedélyes boxok, melyekben ott fog hullámozni az a bizonyos *teljes Budapest*, képviselve a születés és szellem arisztokratái által.

*

Német sportlap kérése a magyar tisztetekhez. A német trónörökshöz közelálló Berlinben megjelenő *St. Georg* szerkesztősége *A Társaság* útján arra kéri a magyar ezredek lovas tisztikarát, hogy *a front mögött tartott lovas-versenyekről leírást* és fényképfelvételeket juttassanak hozzá szerkesztőségünk útján. Kérését azzal a megjegyzéssel közvetítjük, hogy a beküldendő képeket egyidejűleg *A Társaság* is fogja közölni.

László főherceg, József főherceg fia, a héten meglátogatta a Ganz-Danubius részvénytársaság újpesti hajógyárát. A főherceg behatóan megtekintette az egyes műhelyeket és a hajóépítő telepet; különösen lekötötték figyelmét az épülőfélben lévő hadihajók, valamint a hadsereg részére készülő gépkocsik.

*
Reich Árpád honvédszázados, a sajtóhadiszállás helyettes vezetőjét, a német császár a vaskereszttel tüntette ki. A népszerű ezredes, ki Budapesten a sajtóbizottság főnöke volt s nehéz és felelősségteljes munkáját kiváló tapintattal teljesítette, osztatlan öröm és tisztelet köszöntötte ez alkalomból. Reich Árpád ma a sajtóhadiszállás helyettes vezetője. Arcképét mai számunkban mutatjuk be olvasóinknak.

*
Dr. Oberschall Pált, a kassai jogakadémia dékánját, Ó Felsége az udvari tanácsosi méltósággal tüntette ki. E kitüntetés, mely a tudomány és a társaság egy széles körben ismert és becsült érdemes férfiát érte, igaz örömet és meglepődést váltott ki. Értékes tudományos és irodalmi működése előkelő helyet biztosítanak neki a hazai jogtudományok életében. Tárgyai a büntetőjog és a jogbölcsélet. Mint a társadalom önzetlen munkása egyik előharcosa közművelődési mozgalmainknak. Mint szónok, ismert jobb szónokaink és debattoreink közé tartozik, kinél az előadás művészete a tartalomnak ötletes mélységével társul. Mint társalgó pedig egyike a ma már oly ritkán előforduló igazi causeuröknek, kiknek széles európai tudás, a forma biztos és könnyed kezelése, valamint a humor és satyra egyaránt áll rendelkezésére.

Született 1871-ben Rózsahegyben. Fia a Kuria nagyemlékü elnökének, Oberschall Adolfnak. Hosszabb időt töltött külföldön és számos külföldi tanulmányutat tett. Közpályáját a bíróságnál kezdte meg, 1899-ben nevezték ki jogtanárnak Pozsonyban. Pozsony kulturális és nemzeti irányu fejlődésében jelentékeny érdemei vannak. 1914-ben a pozsonyi egyetem felállításakor a tudományos világ és az egész közélet jogos megütközésére nem nevezték ki oda, de áthelyezték Kassára. Ez eljárással szemben is elégtétel és finom tiltakozás mostani kitüntetése. Abudapesti egyetem pedig még 1914-ben, rögtön az ellene elkövetett sérelem után kivételes eljárással magántanárai sorába iktatta.

Neje Mauks Ilma, farkasfalvi Mauks Endre miniszteri tanácsos leánya. Közölt arcképe kiváló rajzolóknak Feiks Jenő művészi munkája.

*
Esküvő. A Horánszky-utcai kápolnában hétfőn vezette oltárhoz Szukováthy Imre dr., a Vöröskereszt Egylet főorvosa, néhai Szukováthy István államvasuti igazgató fia Rickl Mancit, néhai Rickl Géza földbirtokos leányát. Az esküvőn a két örömanyan kívül résztvettek mint tanúk: Rickl Gyula államtitkár és Strausz István miniszteri tanácsos. Nyoszolyóleányok voltak: Rickl Sári, Rickl Edith, Rickl Juliska és Strausz Médi, vőfélyek: Szukováthy István, Szukováthy László, Rickl László, Rickl Géza. Az egyházi szertartást az Országos Kaszinóban ebéd követte. Az esküvőn nagy és előkelő közönség jelent meg, amely a fiatal párt meleg szeretettel üdvözölte.

*
Halálhír. Turnovszky Frigyes dr. császári tanácsos e hó 20-án elhunyt. A halottat beszertelés után Bécsbe szállították. Temetése 23-án délután 4 órakor volt Weidlingben. Halálát felcsége és két fia gászolja.

Eljegyzések. ifj. Lánczy Leó, néhai Lánczy Gyula egyetemi tanár fia, eljegyezte Gömörly Andreát. csik-bánkfalvai Keresztes Artur vezérkari őrnagy eljegyezte Bibél Liszkát.

*
Kaszinói fecsegések.

— Ha így megy tovább is, tíz nap múlva Velenében, karácsonyra Milanóban leszünk. Aligha Cséry Lajosnak lesz tehát igaza, aki, amikor még legjobban ment az olaszoknak a dolga, azt jövendőlte, hogy a végén nem a taliánok töltenek, hanem mi fogunk az olasztól területet nyerni. Ezer koronával fogadta ezen merész állítását Pappenheim Szigfrid gróf huszezer koronájával szemben...

— ? —
— Kiegyeztek. A lovagiasság szabályai szerint intézték el az ügyet. Pappenheim ötezer korona lefizetésével vonult ki a fogadásból. Mindszentek napján, csütörtökön, reggeli mellett, itt a kaszinóban fizette ki Csérynek az öt ezret.

— Csérynek hihetetlen jó szimatja van, a háborút is megjövendőlte s ha *A Társaság*-ban megjelent *Új Honalapítása* is igazat jósolt, őszintén kár, hogy ez az értelmes ember a Kossuth Lajos-utca két palotája helyett nem inkább a bécsi Ballplatzon talál érvényesülést.

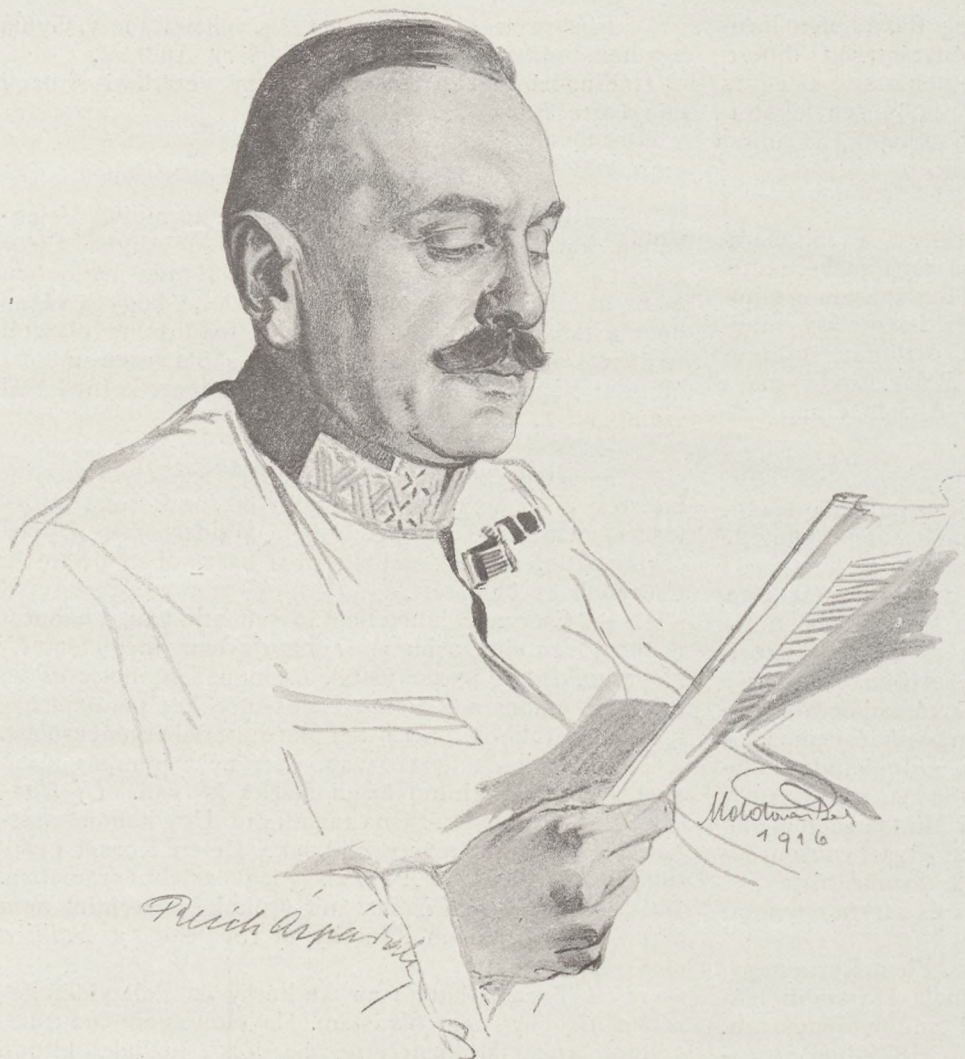
— Teljesen igazad van. Csérynek pompás józan esze s amellet kítűnő üzleti érzéke is van. *Új Honalapítása* azonban tulzásba ragadtatta. Ugy hallom visszhangja is támadt már a cikkeknek, Keleti Kornél gyártulajdonos válaszol rá *A Társaság* legközelebbi számában.

— Hát a *Politikához* mit szóltok? már mint nem a politikához, hanem Zlinszky új revüjéhez, a *Politika* első számához?

— Tegnap láttam az Andrássy és Pallavicini kezében, de még nem olvastam. Ha elolvastam, majd beszélünk róla. Mindenesetre, ha jól csinálják, kítűnő dolog lehet belőle, mert szükség volt egy ilyen őszintén pártok feletti lapra. Vederemo!

*
Kaszinói ebéd. Windisch-Graetz Lajos herceg országgyűlési képviselő az országos kaszinó éttermében nyolc órai estebédre látta e napokban vendégül Wekerle Sándor miniszterelnököt, Vázsonyi Vilmos választójogi minisztert, Tóth János államtitkárt, Szerényi József és Héderváry Lehel országgyűlési képviselőket.

*
Uránia-Színház. A háború irodalmi reneszánszában, mely a kulturális életbe szinte friss vérkeringést vitt, egyre kedveltebb temploma Taliának a Molnár Viktor népszerű alkotása, az Uránia-Színház. A művészetnek és tudománynak ez a kedves, intim hajléka, mely ifjuságunk szeretett tanítója volt s velünk együtt nőtt meg, a múlt évek során egyik legelőkelőbb, legideálisabb programmu szórakozóhelye lett Budapestnek. Barátságos nézőterén, meghitt páholyaiban a főváros választékos izlésű, előkelő közönsége foglal helyet, a színrekerülő filmek nemcsak mulattatnak, hanem tanítanak is. Ebben a színházban sohasem az olcsó hatás volt a cél és az alkalmilag rendezett matinék és felolvasási délutánok is mindig a tisztult izlés az igazi kultúra szolgálatában állanak. A művelt hölgyközönség és az ifjuság színháza ma is az Uránia, melynek pad-soraiban és páholyüléseiben estéről-estére találkozhatunk társaságbeli ismerősökkel. Így mi csak a valóságot állapítjuk meg, midőn megírjuk itt, hogy a Rákóczi-úti kedves kulturhajlék estéi az őszinte nagy sikerek jegyében sorakoznak egymásután.

Reich Árpád honvédhuzárezredes, a sajtóhadiszállás helyettes parancsnoka.

Moldován Béla rajza.

Az elhagyott szoba.

Irta Zsoldos László.

Gazdy Dezső jókeresetű magánhivatalnok volt, amikor a háboru első szele őt is besöpörte katonának. Harminc éves, csontos, szikár legényember volt s a bevonulását megelőző napon füttyörészve szedett-vedett, rakosgatott és csomagolt abban a szép, különbejáratu lépcsőházi butorozott szobában, amelyet hatvan koronáért bérelt Kőrös számtanácsosék házábanál. Nem nagyon olcsó szoba, bár igaz, hogy zongora is volt benne és Gazdy nagyon szeretett zongorázni. Esténként, ha korai vacsorájáról nyolc óratájt hazajött, majdnem mindig első dolga volt, hogy leüljön a szép, tisztahangu Bösendorferhez és hosszú, sovány ujjait végigfuttassa a fekete-fehér billentyűkön. Nagy gyakorlata volt és ami a fő, érzéssel játszott. Ez az a bizonyos játékmódor, amelyikkel legjobban meg lehet fogni az embereket.

Irma, Kőrösék tizenhat esztendő, kenderhaju, halovány leánya szintén nagyon szerette a zenét. És szívhezszóló, érző zongorajátéka révén kicsi hija, hogy a csontos szobaurba is már régen bele nem szeretett. Ez a „kicsi hija“ pedig azon fordult meg, hogy Gazdy Dezső, amilyen érzéssel kezelte a zongorabillentyűt, épp olyan kellemetlen, bosszantó, sőt nem egyszer visszataszító módon szokta „kezelni“ a nőket, s a nők közt természetesen a házikisasszonyt is.

Hiába étették volna Kőrösné, meg a romantikus hajlamu Irma akár a tenyerükből is (ámbátor Gazdy zongorával és füttyöszobahasználattal, de ellátás nélkül bérelte a különbejáratu szobát, ami már magában is akadálya volt az étetésnek), a rossz modoru magánhivatalnok nem akart, vagy nem tudott érteni a nyelvükön. Néha, mikor a hölgyek már nagyon unszolták, hogy így meg úgy, játszóék már nekik is valami szépet, betessékelte őket a szobájába s órákig zongorázott nekik, máskor meg, amikor már azt hitték, magától fogja behívni őket, hát ugyszólván orruk előtt fordította rá a kulcsot, bezárkózott és napokig elbujt előlük, mint valami embergyűlölő.

Kőrösék nem tudtak eligazodni ezen a furcsa emberen. Irma némelykor olyan ábrándozó hangulatba esett tőle, hogy az már csaknem maga volt a szerelem, máskor meg unottan és bizonyos szent irtózáttal unszolta szüleit, hogy:

— Ugyan kérlek, meddig akarjátok még megtűrni ezt az esetlen frátert a házunknál? Mikor mondtok föl már neki? Vagy attól féltetek, hogy nem kaptok hatvan koronáért másik szobaurat? Még zongora nélkül is, mama! A zongorát pedig behozhatnánk ide az ebédlőbe.

— Lári-fári, hova akarsz itt tenni? — pattant föl a mama.

— Hát nem próbáltuk már, hogy

nem fér el másutt, csak a Gazdy szobájában?

Irma duzzogott.

— De én gyakorolni szeretnék, mama.

— Hát menj be a szobájába gyakorolni, mikor nincs itthon. Vele csak könnyebben megteheted, mint egy vadidegen szobaurral. Már három éve lakik nálunk; és mondta is egyszer, hogy akkor gyakorolhatsz, amikor akarsz.

— Az; és másnap majd feldőfött a szemével, mikor hazajött a hivatalból és bent talált. Én így nem tudok gyakorolni, mama. Egy... egy ilyen vad alakkal!

Mindegy. Hiába. A mama szinte görcsösen ragaszkodott Gazdy szobauraságához. Ugy látszik, mindenféle kellemetlenségen s csalódáson keresztül is törhetetlenül bizott benne, hogy a jókeresetű magánhivatalnok előbb-utóbb belehabarodik egyszer Irmába. Hiszen Irma várhat, még ugyanis nagyon fiatal, a hatvan korona ellenben mégis csak hatvan korona.

Aztán jött az első mozgósítás. Gazdynak is be kellett vonulnia huszonnégy óra alatt az ezredéhez. Dél előtt szokatlan időben sietett haza az irodából csomagolni s természetesen már a lépcsőn hallja, hogy veri ám odabent Irma a zongorát. (Mégis csak bement »gyakorolni.«) Gazdy kinyitotta a zsebében lévő alumínium kulccsal a lépcsőházi ajtót, benyitott a szobába s még a kalapot sem véve le a fejéről, durván szólt rá a házikisasszonyra, hogy:

— No, Irma nagysád, holnaptól fogva nem bánom, klampirozhat százegyig, de most legyen szives hagyjon magamra.

Azt sem mondta, hogy miért hagyja magára, s így minden magyarázat nélkül igazán szinte sértőn szólt ez a mondása. Nagyszerű, mintha bizony Irma talán ott akart volna maradni vele!

— Kérem! — pattant fel a zongoraszékről kipirulva a leány. — Higgye meg, sokkal jobb szórakozást tudok találni magamnak, semmint hogy itt maradjak magával diskurálni!

Utolsó szavait már a lakásba vezető küszöbről mondta, s rá nyomban be is csapta maga mögött az ajtót.

— Alászolgája, te utálatos!

Ezt már a becsapott ajtón tul sziszegte a kenderhaju, hanem azért Gazdy is meghallotta.

Mikor aztán mindenét becsomagolván, bement bucsuzni a familiához, hát csakugyan oly hidegen váltak meg Irmával egymástól, mintha ma találkoztak volna először. És ő neki éppen erre volt szüksége.

— Utóvégre, — gondolta magában — háboruba megyek, hát csak nem kezdek éppen most érzelegni ezzel a pocok kislánnyal? Még ugyis éretlen... ejh, lesz idő majd, ha visszajövök.

Kőrös-mamát azonban borzasztón lekenyerezte. Távozás előtt kivette a bugyellárisát és azt dűnyögte neki:

— Nagyságos asszony, három hónap múlva ugyis vége lesz a háborúnak. Hát én addig is, amíg visszajövök, kifizetem előre azt a három hónapot; és megtartom a szobát. A kulcsát is magammal viszem. Itt lóg a nyakamon.

Elment. Irmáék utána néztek az ablakból, de Gazdy föl sem pillantva ugrott bele a kapu elé rendelt kétfogatuba.

— Nem szabad érzékenykedni, — morogta magában, hanem azért, mikor megindult a kocsi, mégsem bírta megállani, hogy vissza ne tekintsen az ablakra és bucsut ne intsen föl a keztyűjével:

— Pá, haragos kis szépség! viszontlátásra!

Irma a kendőjét lobogtatta utána, mint valami fehérítő tűzcsóvét. S percek múlva, mikor a fiaker már régen más utcákba kanyarodott, elszontyolódva húzódott vissza az ablakpárkányról. Odaült a zongorához és az elején lassu bizonytalansággal, de már a harmadik taktusnál tisztán kiformalódott érzéssel verte ki rajta, hogy:

— Bánatosan zeng a madár,
Vesztett párját siratja...

... Telt az idő. Gazdy meg Irma talán ötször sem váltottak levelet, abból is csak minden öt-hat hétben ha szállingózott vagy egy és a hatodik tábori lapra már nem érkezett válasz. Irt még egyet, az visszajött azzal az értesítéssel, hogy a címzett sebesülten hadifogságba jutott.

Szegény Irma, most érezte csak igazán, hogy mennyire szereti azt az »utálatos« embert! A bolond leány odaült Gazdy szobájában a zongorához és nap-hosszat kalimpált rajta az ujjaival. És végig kivert a billentyükön mindent, amit csak Gazdy valamikor is játszott. Főként természetesen a szokottabb kottáit játszotta le. S azok közül is a legszínesebb érzéssel azt az ismert áriát, amit Gazdy is sokszor játszott, a szöveget is hozzáénekelve:

„Ha férfi lelkedet,
Egy hölgyre föltevéd...

Oberschall Pál, jogakadémiai tanár, udvari tanácsos.

Feiks Jenő rajza.

Bárczy István, dragonyos főhadnagy, miniszteri tanácsos.

Márton Ferenc rajza.

Ah, ezt úgy énekelte Irma ott benn, a harctérre ment szobaur zongorájánál, mint valami szent fogadalmat.

Azután meggyőződéssel tette hozzá: Majd meg-lássa, hogy énbennem nem csalódik!

Elmult egy év, elviharzott a másik és már a harmadiknak is a közepét fogyasztottuk, amikor a kenderhaju Kőrös leánynak, amint szokták mondani, szerencséje akadt. Megkérte a kezét egy régebbi kishivatalnok ismerősük, aki idáig nem mert nyilatkozni, mert nagyralátónak nézte Irmát; most azonban, hogy a tavaly öröklött hat hold szőlejéből már egész vagyonkát szüretelt bele az ölébe, előbujt a homályból és kinyitotta a száját. Százezer koronára nőtt már a pénze; kedves, jó fiu is volt: hiába, nem lehetett nem-et mondani neki.

A másíkról úgy sem jött semmi hir. Megsebesült, hadifogoly és nincs tovább. Ki tudja, él-e, hal-e? Föl-épült-e már, vagy megrokkant? Ellőtték a karját, vagy amputálták a lábát? Minderről nem lehetett tudni semmi bizonyosat, ámbár minden követ megmozgattak, csak-hogy megtudják a valóságot. Eleget vártak rá harmadfél évig; egyszer mindennek vége szakad. Kítették a kapura a szobacédulát, Irma pedig kimondta a megmódosodott kishivatalnoknak a boldogító igen-t.

Hanem azért némelykor betévedt az üres, hónapos szobába és zongorázott:

— Ha férfi lelkedet
Egy hölgyre fettevéd...

Elérkezett az eljegyzés napja. Kőröséknél ünnepies családi vacsora volt, amelyre a rokonokon kívül még a leány és a vőlegény néhány barátja volt hivatalos. A számtanácsos a napokban kapta meg a beszerzési előlegét, hát a leendő örömanya ugyancsak kitett magáért a konyhán. Utóvégre: lehet-e fontosabb beszerzés egy polgári családban, mint egy pénzes vőlegény? A menyasszony szép volt, ajka nedves volt a bortól, amit a vőlegény hozott a házhoz a saját öröklött pincéjéből; s kék szeme boldogan mosolygott, mert a jegygyűrű mellé még briliántos aranykarikát is kapott ajándékba a jövőbelijétől. A társaság zajosan beszélgetett a tálcákkal, poharakkal megrakott hosszú asztalnál s a jegyepár környezetében így arról folyt a szó, hogy a mostani lakásinségben hol is kapnak majd lakást.

— Sehöl, barátom, — jelentette ki komolyan a számtanácsos.

— Dehogynem! — vélekedett vidáman a vőlegény. — Fizetek ötszáz koronát a közvetítésért és...

— Tudja mit, Kálmán? — ragadta meg a karját a menyasszony. — Lakjunk itt egyelőre, a mamáék-nál... — és a szomszéd szobán keresztül csillogó szemmel mutatott az üres hónapos szoba csukott ajtajára, — ott ugysem lakik már senki.

Pillanatig elrvedt a tekintete. Senki...

Néhány perccel kapuzárás előtt egyfogatu állott meg lent a ház előtt. Hosszu, sovány, görnyedt katonatiszt tapogatódzott végig boton a kapualjban a lifthez.

— Itt laknak még Kőrös számtanácsosok?

— Jézusom, — csapta össze a kezét a házmesterné, — ma tetszett érkezni talán a csererokkantakkal? Vak? Oh Istenem, Istenem! Tessék csak! Éppen ma van a kisasszony eljegyzése.

A vak tiszt kiszállt a liftből. Mintha még bizonytalanabban lépett volna, mint az imént. Reszketett a keze, ahogy a megörzött aluminium-kulcsot bedugta a zárba.

Csend. A nagy, butorozott szoba üres volt. Érzett az állott levegőjén, hogy egy pár nap óta nem is szelöltettek benne.

— Hát eljegyzés... — nyöszörögte magában el-fásultan a vak és, mint aki nagyon jól ismeri a járást, biztos lépésben ment oda a zongorához. Leült a kerek székre, kinyitotta a zongora födelet. Figyelve hallgatott

Női kalapok

Lénárt Margit
Budapest

Telefon: 168-30

Régi Posta-utca 1.

Oktatás a művészies női kalapkészítésben urinők részére.

néhány percig. A becsukott ajtón keresztül a harmadik szobából átcsapódott a zaj.

— Éljen! — kiáltotta valaki és kocintottak.

Gazdy, a hazatért csererokkant lehajtotta a fejét:

— Hát: éljen...

Lassan, eltöprengve ráillesztette hosszú, csontos ujjait a billentyűkre és a következő pillanatban a harmadik szoba terített asztalánál meglepetve ütötték föl a fejüket a vendégek:

— Hopp, ki zongorázik?

Irma krétafehér arccal állt föl, a szék karjába fogódzva:

„... S az üdvösségedet
Könyelmün tépi szét...“

— Istenem, — lihegte szédülő fővel a menyasszony.

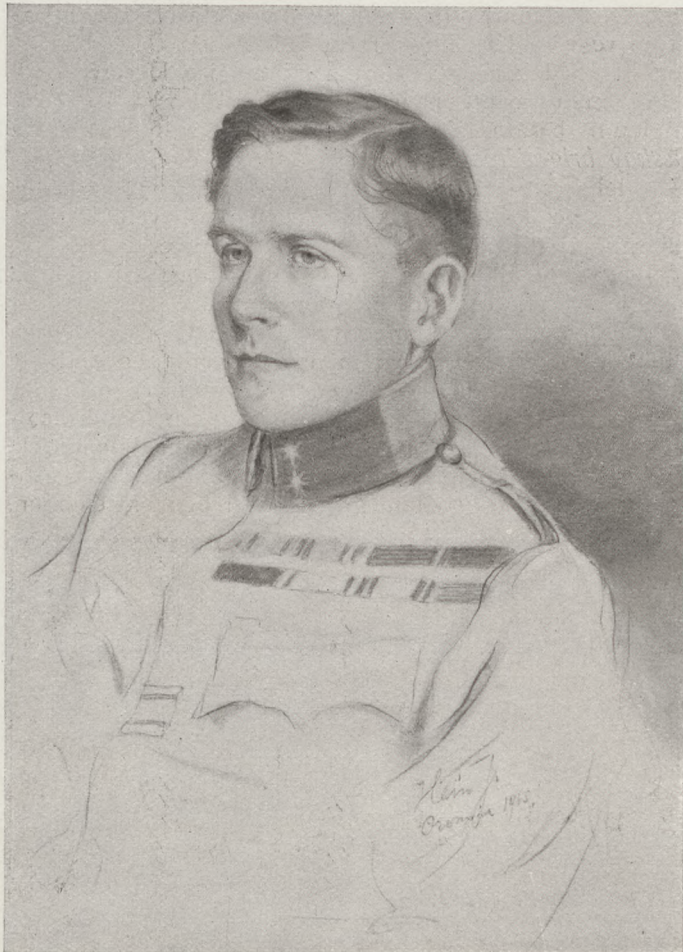
— Hazug szemében hord mosolyt
És átkozott könyűt...

— Ki játszik ott a szobában? — szólt Irma sápadt arcától megriadva a vőlegény.

— Én édes Istenem, — rebegette a leány, s mi alatt apja jómaga is nagy belső felindulással már indult a becsukott ajtó felé, gyűrűs kezével beleturkálva a kenderhajába, anyjától, senkitől le nem fogható erővel, kimeresztett szemmel, szinte vadul rontott az apja nyomán be az elhagyott zongorás szobába és fuldokló zokogással vetette le magát a görnyedt, szikár vak katonatiszt lábához:

— Nem adtuk ki a szobáját senkinek, Dezső! Nem is adjuk oda senkinek, nem és... és most... és most már én is itt fogok lakni magával!

A két gyűrű, a briliáns meg az aranykarika ijedt csendüléssel gurult ki a küszöbön keresztül a másik szobába.

Lónyay Károly gróf. Hein József tanár rajza.

Halottak estéje.

Járjuk a temetőt... Szomorú nézésű, sápadt uri dámák, az élet kora délutánján megroppant, bánatverte férfiak, sirástól bódult szegény asszonyok, kérges tenyerű munkások, akiknek fátyolos tekintete mögül kiolvasható, hogy nincs célja többé életüknek és mindnyáján, akik megnehezdedt szívvel nézzük e nekünk oly idegen világot, — járjuk a temetőt, rójuk a bús őszi fényben sárgálló avart, hiszen a halottak estéje ez, a hatalmas halottaké, a kik kegyetlen adóba vették el tőlünk az élet minden örömét.

A sirok szép rendben sorakoznak egymás mellett, mint a katonák a fronton; mécs pislog egyiken-másikon és csaknem valamennyin koszoru mosolyog. Szomorú mosoly: a reggeli harmatcsepp még ott csillog bársonyos ereiken s estére már hulló könyekkel vegyül el.

Járjuk a temetőt és megpróbáljuk elfelejteni — a halált. Mert ime, az élet most lépten-nyomon: halál és itt ez a néma város, melynek kétszáz holdját kőfal védi a haldoklás lármájától, olyan testvér az étellel. Az elmúlás bája, porladó szívek hangtalan dobbanása, lelkek titkos sóhaja, vágya, szelid kegyelet, borongó emlékezés: mind, mind élet a halálban.

Lám, megvan e néma városnak a maga elegáns negyede, azé a tizezeré, akik, mint ahogy az életben egymás mellé építkeznek, a halálban is »maguk közt« vannak itten. Nem ez ragyog legjobban, de ez imponál több méltósággal. A polgári sirok ezernyi apró mécsese nem kápráztat itt tarka-barka ragyogással, de egy-egy ünnepélyes katafalk, egy-egy pálma- és cipruság, vagy tejszínű foglalatán keresztül kétes borongással pislogó alabastrolámpa a fájdalom pátoszának egy-két szóból álló nyelvét hivebben adja vissza minden keresett csillogásnál. Itt emelkedik méltóságos arányaival a Batthyány-sirbölt, a Deák-mauzoleum. És mintha még a halálban is csak három lépésre következnének mások e nagyok után, egyedül uralja őket egy-egy tér, az enyészet egy nagy gondolatjelt vetett közéjük és más apróbbak közé.

Ahol a lámpák ragyogása, a koszorúk illata véget ér, szétszórva sötétlenek süppedő, gyepes hantok. Olyikról nem is tudni, sirdomb-e, vagy csak hangyaboly. Ki jár erre? Éjjel hajléktalan csavargók, nappal az élet hajótöröttjei, akik kezükben pisztolyt szorongatva keresik a pillanatot és futnak a perctől. A kegyelet zsi-bongó hangja csak meghalni ér ide. Ezek az igazi halottak, a névtelenek...

Forduljunk vissza, — a gondolat mázsás teher lelkünkön, — a névtelenek százezrei jutnak eszünkbe, jeltelen sirokban, messze csatatereken. Hol a szó, mely méltó emléküket hirdesse, hol a köny, mely gyászukat sirassa?

Forduljunk vissza, siessünk a beszélő kövek közé, melyekről egy dicső mult szól hozzánk tanítva és reményt adva a jövőhöz, melyet valóban megbűnhődött a magyar: bizonyosság reá e hervadó kert, melynek pihentető öle a magyar Walhallát öleli. És lehajtott fejjel, de fölemelt lélekkel megyünk el a Szózat költőjének sirja mellett és imádságos lépésekkel keressük Toldi íróját, a haza bölcsét, a legnagyobb magyar színeszt, a koszorus mesemondót, a vigjáték atyját, a legnemesebb emberbarátot, a dalos szavu gerlét és mindenkit, akiben égő szövétnekként lobogott a magyar lélek. Óh hány lobogó láng hunyó zsarátnokára borulnak ez ismerős, kedves hantok, de lásd, valamennyi alatt az emlékezet örök mécsse ég, — non omnis moriar: mondja megannyi nagyja a magyar Pêre la

Adorján György 41-es tüzérhadnagy, az isonzói harcoknál tanúsított hősiességéért két Signum Laudist kapott.

Truppe főhadnagy rajza.

chaise-nek és mi a világháboru negyedik évében is hiszünk e sirkert jelszavának: feltámadunk!

Járjuk a temetőt... Megnézzük a nagy sirokat, a szép emlékeket, amiket művészkéz faragott márványba, a finom ujjal font friss koszorukat és megfélemezünk a halálról. A budai hegyek felé siető nap utolsó sugarai végig simogatják arcunkat és mi elbeszélgetünk a Vetter tábornok bronzoroszlánjával, a lengyel herceg obeliszkjével, a legszeretettebb apával és anyával, a történelemmel. És bennük élünk, akik meghaltak és ők mibennünk élnek, akik lassu sétával a középső kapu felé igyekezünk.

Szinte fáj itthagyni a temetőt, de feketén siet elénk az éj és kísértetektől fázik a szegény halandó. Ki, ki az életbe, ha száz halállal vár is reánk. Milyen szomorú, hogy ezen az estén nem jut minden halottnak egy élő és mennyi vigasztalás van abban, hogy minden élőnek jut egy halott a temetőben. —yv—

Árva László király.

— Herczeg Ferenc történeti drámája. —

A külvárosban vásári zaj, sok hűhó semmiért, egy business-szindarab tulhangos reklámmuzsikájára általános mozgósítás minden vonalon: semmi okunk sincs sajnálni az elmaradt főpróbát, annál is inkább, mert a a betiltott és újra föloldott szinpad szenzáció délelőttjén lelkünk a legnagyobb magyar drámairó legtökéletesebb művének szépségeit itta.

Az idő hogy eljár... Huszonöt éve, hogy Herczeg Ferenc egy regénnyel és egy kötet elbeszéléssel föltűnt. Fiatal volt és erős és az életet festette néha iróniával, olykor cinikusan, de sohasem szentimentálisan. Elegáns gavallér volt s ehhez képest eleven színei és találó képei mellé választékos, finom hangot használt, mely új volt a magyar irodalomban és feltétlenül hódított a teljesen kimerült régi, dagályos próza után. A kritika megállapította róla, hogy az élet és az emberek megfigyelője és Herczeg a *Mutamur* kedvező auspiciumaival, mint az asszonyok kedveltje indult el tüneményes pályafutásán, hogy egy negyedszázad alatt elérkezzék arra a klasszikus magaslatra, melyen az *Árva László király* szerzője áll.

Első drámáját az említett novelláskötet egyik elbeszéléséből írta. *A dolovai nábob leánya* új volt hangban és tárgyban; az ifjuság merészségével és a költői sugallat erejével váratlanul, előkészítés nélkül vitt szinpadra egy társadalmi osztályt, mely addig nem talált utat a drámába. Mindenkit meglepett a novellista biztossága, mellyel a szinpad ördögös gépezetét kezelte. De bár regényeit és elbeszéléseit továbbra is hiven kísérte a siker, következő szindarabjaival nem volt szerencsés. A Honthy háza, az Első vihar, a Nászut, a Balatoni rege, a Kéz kezét mos, többé-kevésbé mérsékelt hatással kerültek színre s a drámairó Herczeg csak akkor mutatkozott ismét nagynak, amikor a Rákóczi-jubileum hatása alatt a történelemhez fordult. Az *Ocskay brigadéros* meglepetés volt az egész országra, — a léha jelen avatott kezű festője a nagy mult lelkes és lelkesítő költője lett. Isten kedvéből való költője, aki sajátjává tette e kor hangulatát, törekvéseit, vágyait, nyelvét, szíve dobbanását. A kritika akkor azt mondta róla, hogy hatásának delelő pontján áll.

Hogy a kritika mennyire tévedett és hogy a muló évek során Herczeg mennyire nem öregedett, — fölösleges volna itt bővebben fejtegetni. A »csöndes évek« után, mely évek a közönség izlésének aberrációját és talán az író némi kedvetlenségét jelentették, szemünk előtt következett el a *Mutamur* irójának csodás reneszánsza, igazi megifjodás szívből és lélekből.

Dunapalota szálloda Budapest

(ezelőtt Ritz)

A legnagyobb kényelemmel berendezve.

Étterem. Bar. 5 órai tea.

Ne szóljunk itt Herczeg legujabb regénysikereiről, csak a *Kék róka* diadalára utaljunk s ennek tudatában igyekezzünk bírálni az *Árva László király*-t, ha ugyan nem minden kritika fölött áll ez a tökéletes dráma.

A historiához fordult tehát ismét Herczeg, az élet tanítómesteréhez és a Habsburgi Albért szerencsétlen utószülöttjének lelki tragédiáját biztos kézzel, az igazi költő mindent lebiró erejével vitte színpadra. Gyönyörű kincsház a magyar történet, de avatatlan kézzel nem lehet boszulatlanul hozzányulni. A magyar közönség sok mindenkinek és sok mindent megbocsát, de a történet kontárjaival szemben nem tud elnéző lenni. Itt megbukik a kevésbé fegyelmezett szív és toll, itt nem lehet a tehetség hatalmát eredetieskedő szeszéllyel pótolni. Emlékezzünk a *Királyidillek*-re, melyek nagy királyainkat pongyolában akarták bemutatni, — a bukás arányban állt a kísérlet merészségével.

Öröm és nyereség, hogy a Herczeg Ferenc keze avatott kéz és hogy az *Árva László király* hibátlanul szép, nagy történelmi dráma, mely szerzője nevével együtt tul fog élni korokat, századokat. Minden tökéletesen van megcsinálva ebben a tragédiában: cselekmény, jellemrajz és a tökéletességen felül szívhez szólóan szép minden jelenete, minden mondata. A második felvonásban Szilágyi Erzsébet és a gyermekkirály kasszikusan gyönyörű párjelenése, a negyedikben a Gara Mária lélekbe markoló fájalmának kitörése szinte egyedülálló a magyar drámai költészetben. De egybűt is minden kép, minden szó felejthetetlen és diadalmas. Lám, nem okvetlenül szükséges az olcsó, alacsony szenvedelmekkel való játék, az erotika fülledt levegője nélkülözhető és lehet mégis alkotni szépet, nagyot, tökéleteset. Ime, egy fehér darabban az emberi szív indulatainak egész tengere, melynek hullámain egy pillanatig sem nézzük unott tekintettel, hanem a szenvedelmek árjával együtt dobog a szívünk. Mi a titka e hatásnak? Nem a reklám, nem is a név, hanem a költészet, melynek virága magyar földből fakad a Herczeg Ferenc világában. A magyar költészet diadala az *Árva László király*, nem a kozmopolita szemfényvesztés, mely oly divatos játék volt a lámpák előtt. Azt mondjuk, volt, mert hisszük, hogy a jövőben másképp lesz.

A *Nemzeti Színház* előadása méltó volt a darabhoz. A művésznők közül a Hunyadinét alakító *Jászai Mari*ről szóljunk legelsőbb; tökéletes volt és nagy, szavára, mozdulatára emlékezni fogunk mindenkor. Gara Máriát Cs. *Aczél* Ilona játszotta sok erővel és nem kevesebb bájjal; mint Kanizsai Erzsébet, *N. Tasnády* Ilona ügyeskedett. A címszerepben *Beregi* megdöbbenően hű személyesítője minden képzeletnek, mely Posthumus László dekadens alakját övezi. Mint gyermek: koravén, mint akarni akaró ifju: szánalmasan gyenge. Sikere nagy volt és őszinte. *Odry* frappáns maszk és pompásan beszélő aktor Hunyadi László szerepében, a fiatal *Uray* Tivadar fürgén üde mint Mátyás. *Gyenes*, *Somlai*, *Kürti*, *Ivánfi*, *Pethes* kifogástalanul jók.

Az idő hogy eljár... Huszonöt éve, hogy a Mutamur novelláit először olvastuk és valóban: megváltoztunk. Megöregedtünk egy kicsit, no, nem többel, csak huszonöt évvel. A főpróba felvonásközeiben tekintünk tétován sikklik arcról-arcra, ismerősöket keresve. A szerző a jobboldali utolsó páholyban ül Karczagékkal és mialatt a legszebb Szép Helénának magyarul valamit a darabjáról, megállapíthatjuk, hogy Herczeg Ferenc nem öregedett meg. Sőt: fiatalabb, erősebb, mint valaha. A fiatalasága a szívében lobog, az ereje a talentumában hódít. Huszonöt év nem fog a muzsák kegyeltjén...

Körmendy Viktor.

©Könyv Zoltán

DIANA * alabastrom * PUDER

fokozza a természetes szépséget,
mert elbájoló friss színt ad az arcnak.

Mindenütt kapható. — Főelárusítóhely:

Diana Kereskedelmi R.-T. Budapest, V., Nádor-utca 6.

Brachfeld F.

Ő csász. és apost. kir. felsége kamarai szállítója.

Uri ing és divatujdonságok.
Uri ruházat mérték szerint.
Női és férfi kész felöltők.

Budapest, V., Dorottya-utca 1. Gizella-tér sarkán.

Különlegessége: Gábori selyemingek.

Modern Szinpad

IV., Koronaherceg-utca 6. szám. Telefon 93—16.

Ma és a következő napokon új műsor:

Vera. Drámai jelenet. Irta: Lengyel Menyhért. Játsszák: Mészáros Giza, Vendrey Ferenc, Gellért, Pethő, Bánóczy stb. A fekete pásztor. Idill. Irta: Szini Gyula. Játsszák: Mészáros Giza, Pethő, Nagy Margit. A büvös szék. Kis vigjáték. Irta: Karinthy Frigyes. Játsszák: Kökény Ilona, Vendrey, Boross, Békeffi, Bánóczy, Somlár, Gellért stb. Új Gábor-, Harsányi- és Szenes-tréfák. Szirmai Albert új dalait Kökény Ilona, Lukács Sári, Ilosvay Rózsi, Boross Géza stb. adják elő. — Kezdeté pont fél 8 órakor.

Antik műtárgyak és perzsaszőnyegek

kedvező feltételek mellett értékesíthetők

Rosenstinglnél

Budapest,

IV., Deák-tér 4. — Telefon 6—76.

Szerkesztői üzenetek.

— Kéziratot nem ad vissza a szerkesztőség. —

A Társaság telefonszáma: József 25—11.

Egy hű olvasó. A fénykép annak idején megjött, de a kísérő levélben egy szó sem volt arról, kit ábrázol. Névtelenül küldték és névtelen volt a levél is. Ezért a kiselejtezendők közé soroztuk s mert kilétét nem tudtuk megállapítani, nem közöltük. Sajnáljuk, hogy így történt. — Ludwig J. Dilettáns munka, nem közölhető. — báró B. Ilona. Köszönjük, de közlésre nem alkalmas. — K—y I—n Tábort posta 265. Homályos és kicsiny, ezt alig használhatjuk. — A vörös ital. Ügyes irás, de egy kicsit zavaros és erősen fantasztikus. Le kell higgadnia és meg kell találnia önmagát. — Ili asszony Pesten. Ismételjük, tehetséges toll munkája, de még nem érett meg a közlésre. — Három rózsza. „János meg volt magával elégedve...”, — mi nem mondhatjuk el ugyanezt róla. Arról pedig, hogy közöljük az ő megdöbbentő történetét, szó sem lehet. A sárga rózsának és a fehér rózsának — nincs illata. — Őszi-Est. — Vasárnapi teák. Ha nem kapott eddig meghívót ez csak tévedésen, vagy postai elkalodáson mulott. Aki meghívóra igényt tarthat s levélben vagy szóval hozzánk fordul, postafordultával kezei között lesz a meghívás. Természetesen néma gyerekek stb. — Vidéki család. Fentiekkel Nagyságos Asszonynak is válaszolunk. — Békéscsaba. Nemcsak banális, hanem zavaros, kapkodós irás. Nagyon messze esik a közölhetőség mértékétől. — Ilus. A programnak már minden pontja be van töltve.

Felelős szerkesztő: DOBAY ISTVÁN

Laptulajdonos: DOBAY ISTVÁN és SZÉNÁSY SÁNDOR DR.

Nyomatott Pápai Ernő műintézetében Budapest. Telefon 127—05.

Szolid tények.

Az esti viseletre vonatkozó minden divatszabály abszolút. Tehát vagy korrekt az esti megjelenésünk, vagy inkorrekt. Középut itt nincs.

A Várady Béla cég

szabóműtermében készült esti öltözet feltétlenül korrekt, mert ott a formát, kivitelt és a kiállítás legapróbb részletét a mai divat szerint állapítják meg.

Várady Béla

szabóműtermében készült minden más ruhát is szoliditás és elegancia jellemzi. Ez teszi értékessé e műterem alkotásait és ez emelte e cég rangját és hírnevét az ország minden más szabóműhelye fölé.

Budapest, IV. ker., Váci-utca 15. szám.

Bridge-parti a fronton. Balról-jobbra: Belatini Braun Rudolf zászlós, Abonyi Andor ezredes, Ujházy László őrnagy, Koritsánszky Iván százados,

Horthy Béla rajza.

A Társaság

rendkívüli száma A KIRÁLYNÉ

már csak néhány példányban kapható A Társaság
kiadóhivatalában IV., Reáltanoda-utca 18. Budapest.

Hungária Nagyszálló

Elsőrangú ház Budapesten.

Minden modern kényelem: fürdő, telefon, meleg és hideg vízvezeték.

Étterme az uri világ találkozója.

DOBERDÓI DÁRIDÓKON

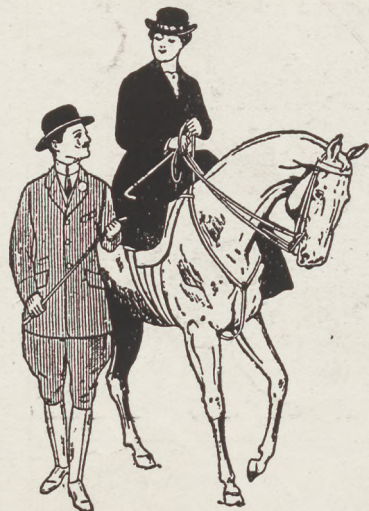
Remethey Fülepp Dezső nyolcas honvédtüzérfőhadnagy versei a földre szállt pokolról, a karszt lelketlen vérességéről és véres lelkéről. Mintha e sorokból a doberdói harcos magyarok szívének együttese zengene erőteljes és finom harmóniában. **József főherceg őfensége**, a dicsőségkoszorúza doberdói hadvezér gyönyörű Előszavával! Senki könyvespolcáról nem hiányozhatik! **Mühlbeck Károly** színes címlaprajzával. Ára 2:50 kor. Postaköltség 45 fillér. Megrendelhető a Társaság kiadóhivatalában, IV., Reáltanoda-utca 18. szám. Kiemelkedik a háborus irodalom könyvei közül!

Kardos

fényképészeti műterem

Budapest, IV. kerület, Váci-utca 11/b.

Telefon: 105—80.

JOSEF FISCHER

cs. és kir. udvari és kamarai szabó

WIEN, I., LOBKOWITZ-PLATZ 1.

Divatterem

Elegáns utcai öltözékek, látogató-toilettek. Kabátok, szörmék. Kosztümök 14-17 éves fiatal hölgyek részére. Legújabb szabású hölgylovaglóöltözékek

Kosztümök a sport minden ágához.

Izléses férfiruhák legfinomabb kiállításban. Szalon-, utcai- és sportöltözékek.

Fiatal lányok és asszonyok figyelmébe!

Most jelent meg III. kiadásban

A fiatal lány otthon

Irta: ifj. Gonda Béla

Ajándéknak alkalmas pompás díszkötésben.

TARTALOM: Az otthon. Leányszoba. Művészet, irodalom, zene. Társaság Kézimunkák. Öltözködés. Pályaválasztás. Háztartás. Fegyelem. Jótékonyosság. Vallás, hit. Család.

Ára kötve 8.— K, postaköltség 30 fill.
Ára füzve 4.50 " " 30 fill.

Megrendelhető A Társaság
:: kiadóhivatalában ::